

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของ นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

Guidelines of Organizing Learning Activities for Developing Social Entrepreneurship of Industrial Vocational Certificate Students

นลินรัตน์ รักษ์กุล (Nalinrat Rakkusol)*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม การดำเนินงานวิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนตามวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาสภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากครูผู้สอนจำนวน 371 คน และนักเรียน ปวช. ช่างอุตสาหกรรมจำนวน 383 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2) ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 297 คนและครูผู้สอนจำนวน 371 คนซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มครูผู้สอน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และ 3) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการอาชีวศึกษา และผู้ประกอบการทางสังคม จำนวน 15 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาสภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูและนักเรียนที่ไม่แตกต่างกันระดับนัยสำคัญ .05 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีจำนวน 10 รายการ และสภาพที่ควรจะเป็นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีจำนวน 2 รายการ ส่วนการทดสอบความเหมาะสมของปัจจัยมีค่าเท่ากับ .897 และมีความสัมพันธ์ของปัจจัยอย่างมีระดับนัยสำคัญ .05 ปัจจัยเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้สามารถแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 ด้าน 1) ด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา 2) ด้านการสร้างเครือข่ายในการบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม และ 3) ด้านนโยบาย และการส่งเสริมของสถานศึกษา ส่วนแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม จากการสัมภาษณ์พบว่ามี 3 แนวทาง เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติของความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม คือ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการในหลักสูตร

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assistant Professor, Department of Vocational Education Faculty of Education, Kasetsart University,

e-mail: fedunrr@ku.ac.th

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรระยะสั้นของสถานศึกษา และ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนอกหลักสูตร

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้ ความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชา
อุตสาหกรรม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study states 2) to study factors, and 3) to study the guidelines of organizing learning activities for developing social entrepreneurship of industrial vocational certificate students. This research was divided into three objectives. The first objective studied the states for collecting data from 371 teachers and 383 students from stratified random sampling. The statistics used in this objective were the mean standard deviation and independent sample t-test. The second objective studied the factors of organizing learning activities using the opinions of two groups of 297 executives and 371 teachers derived from stratified random sampling. A questionnaire was used to collect the data. Data analysis employed an independent sample t-test and exploration factor analysis. In the third objective, organizing learning activities for developing social entrepreneurship were determined from depth interview with 15 purposively selected experts while the qualitative data were analyzed using content analysis.

The research findings revealed that the states of organizing learning activities between teachers and students with a 0.05 critical level of significance: no significant of 10 actual states and 2 expected states. The test of Kaiser- Meyer – Olkin Measure of Sampling Adequacy was .897 and Bartlett's test was significant at the .05 level. The factors could be classified into 3 aspects: 1) administrative of college, 2) creating networks of incubation in social entrepreneurship, and 3) policies and supporting of college. The guidelines of organizing learning activities for developing social entrepreneurship from the depth interviews identified 3 guidelines for developing students' knowledge, skill and attitude in social entrepreneurship: 1) integrating the learning activities into the curriculum 2) creating of learning activities in short course and 3) organizing of learning activities as the extracurricular activities.

Keywords: Learning Activities, Social Entrepreneurship, Industrial Vocational Certificate

บทนำ

แนวคิดเรื่องความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม (social entrepreneurship) ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในองค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศเนื่องจากตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดไว้เป็นเป้าหมายการพัฒนา ในปี ค.ศ. 2015 – 2030 อาศัยกรอบความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่มีความเชื่อมโยงกัน การประกอบการทางสังคมก็เป็นการประกอบการที่เชื่อมโยงทั้งสามส่วนทั้งทางด้านสร้างผลกำไรทางด้านเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่ยั่งยืนและคืนกำไรสู่สังคม การผลิตสินค้าเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาสังคมและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมจึงแตกต่างจากความเป็นผู้ประกอบการธุรกิจทั่วไป โดยเน้นไปที่การเป็นผู้นำที่มีบทบาทในการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสังคม การกำหนดพันธกิจที่เน้นที่การสร้างคุณค่าทางสังคม และมองหาโอกาสเพื่อทำให้สังคมดีขึ้น สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของสังคม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำทักษะทางธุรกิจมาใช้เพื่อให้ผลการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อสังคมนั้นมีความยั่งยืน และคืนผลกำไรให้กับสังคมได้ (Dees, 2001; Abu-Saifan, 2012) ดังนั้นความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมจึงมีบทบาทที่สำคัญในแง่ของการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ผ่านเครือข่ายความร่วมมือตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติและนานาชาติ

จากความเชื่อมโยงของความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ส่งผลให้หลายประเทศ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมในลักษณะบูรณาการในหลักสูตร และหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาผู้เรียน ทั้งในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา (British Council, 2017; Sherman, 2011) โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สำคัญ 3 ส่วน คือ ภาวะผู้นำ การสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม และพื้นฐานในการประกอบธุรกิจ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมจึงมุ่งเน้นเพื่อให้เกิดทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการคิดทั้งทางด้านความคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ การตระหนักถึงความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผน ธุรกิจและการบริหารจัดการธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมด้วย สำหรับในประเทศไทยนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการทางสังคมนั้นเริ่มได้รับความสนใจจากการที่รัฐบาลได้จัดทำแผนแม่บทสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม (พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2557) โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ประการหนึ่ง คือ การสร้างการรับรู้และเรียนรู้เรื่องกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย ผ่านการเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นแผนธุรกิจเพื่อสังคม (จตุพร จุ้ยงาม และพรชัย เทพปัญญา, 2557)

การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษานั้น UNESCO (2012) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการศึกษาที่ถูกออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ และสมรรถนะเฉพาะสำหรับอาชีพ โดยการอาชีวศึกษานั้นต้องมีส่วนประกอบที่มีโลกการทำงานเป็นพื้นฐานส่วนหนึ่ง ทั้งนี้การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีวศึกษาของ UNESCO มีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อสนับสนุนประเทศสมาชิกในการพัฒนาระบบการอาชีวศึกษาที่จะทำให้เยาวชนและแรงงานมีทักษะที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน สภาพการทำงานที่เหมาะสม รวมทั้งพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านการขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่มีการจัดการเรียนการสอนที่มีการทำงานเป็นฐานเพื่อ

พัฒนาทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ เอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่เศรษฐกิจสีเขียวและสังคมที่ยั่งยืน (UNESCO, 2016) ดังนั้นจากการให้ความสำคัญและยุทธศาสตร์การพัฒนาการอาชีวศึกษาของ UNESCO สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าการจัดการอาชีวศึกษาสามารถเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม

นโยบายในการพัฒนาประเทศในปัจจุบันอยู่ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เชื่อมโยงไปถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SGGs) และ ประเทศไทย 4.0 เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศมุ่งสู่วิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญ คือ การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ซึ่งนำไปสู่การขับเคลื่อนในยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะของแรงงาน และสร้างความเป็นผู้ประกอบการ รวมถึงการส่งเสริมผู้ประกอบการทางสังคมในฐานะเครื่องมือของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของเศรษฐกิจชุมชนด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) การอาชีวศึกษาจึงจัดเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศเนื่องจากการจัดการอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 เป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระได้ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551) จากความหมายดังกล่าวเห็นได้ว่าการอาชีวศึกษานั้นสามารถพัฒนาแรงงานเพื่อตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และการพัฒนาผู้ประกอบการที่เสริมสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจในทุกระดับด้วย

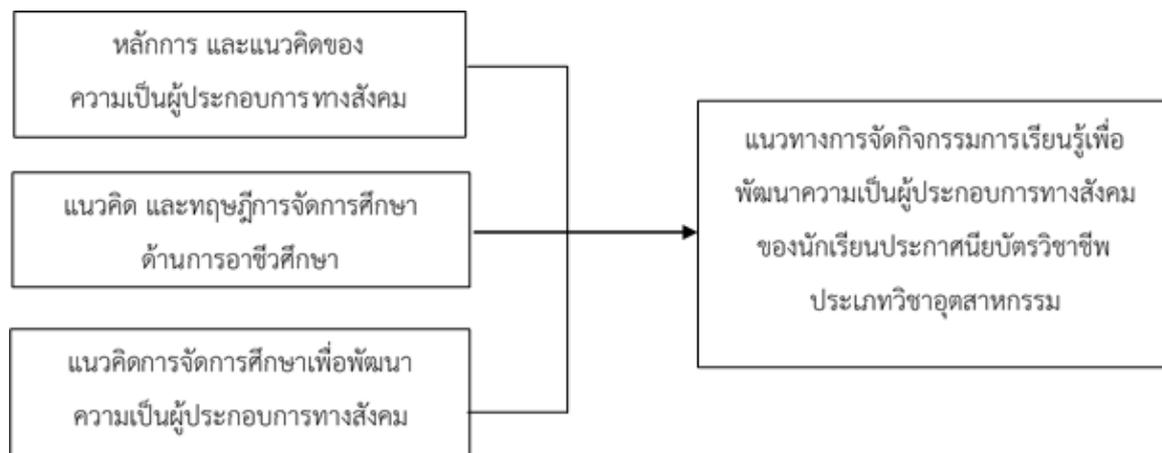
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ.2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม เป็นหลักสูตรทางด้านอาชีวศึกษา ที่มีจุดหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในงานอาชีพ เลือกรวิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน สร้างสรรค์ความเจริญต่อชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม มีจิตสำนึกด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศและโลก (สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา, 2556) ซึ่งจากจุดหมายของหลักสูตรดังกล่าวสะท้อนถึงการพัฒนาผู้เรียนที่สนับสนุนและสอดคล้องกับแนวคิดความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมทั้งทางด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของสังคม การทำงานที่คำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม รวมทั้งสภาพ และปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้สถานศึกษาทางด้านอาชีวศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนที่ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

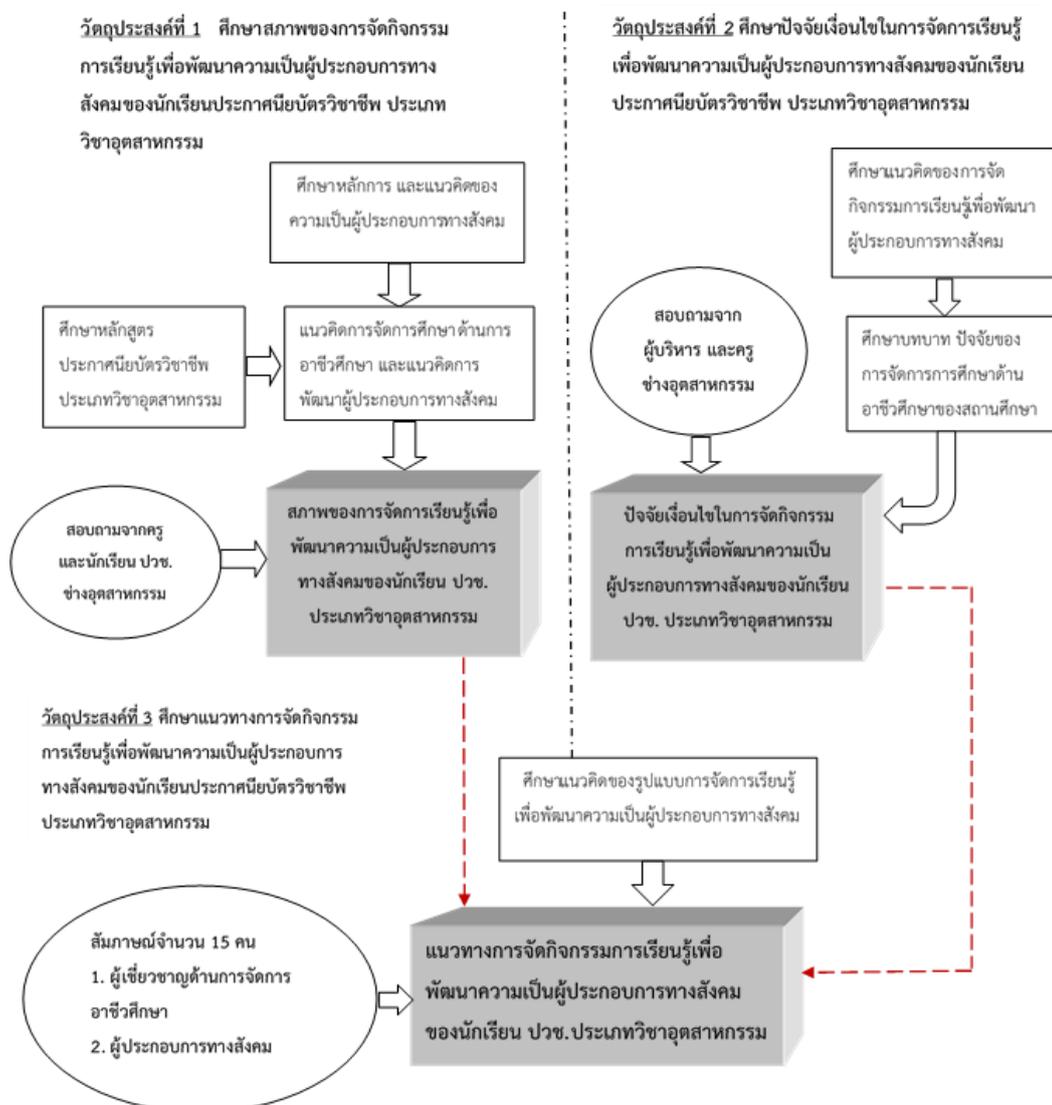
- 1) ศึกษาสภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม
- 2) ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม
- 3) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

แผนการวิจัย

ภาพที่ 2 แผนการวิจัย

วิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม แบ่งออกเป็น 3 วัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาสภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมเป็นสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ทั้งครูผู้สอน และนักเรียน ปวช. ประเภทวิชาอุตสาหกรรม และเปิดตาราง Yamane และสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามครูจำนวน 371 คนจาก 10,415 คน และนักเรียน ปวช. ช่างอุตสาหกรรมจำนวน 383 คนจากทั้งหมด 80,295 คน และนำมาทดสอบ Independent Sample t – test ระดับนัยสำคัญ .05

2) ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมเป็นสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ทั้งครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา และเปิดตาราง Yamane และสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามครูจำนวน 371 คนจาก 10,415 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 297 คนจากทั้งหมด 1,302 คน และนำมาทดสอบ Independent Sample t – test ระดับนัยสำคัญ .05 และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploration Factor Analysis) ด้วยวิธี “Principal Component Analysis” แล้วหมุนแกนแบบ Orthogonal ประเภท VARIMAX ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลังจากได้ข้อมูลทั้ง 2 วัตถุประสงค์แล้ว นำมาเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ 3

3) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมจากการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ 1) ผู้มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา หรือจัดการเรียนการสอนทางด้านอาชีวศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือ 2) ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการประกอบการทางสังคม ไม่น้อยกว่า 5 ปี จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามผู้บริหาร และครูของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่เปิดสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล และสถานศึกษาของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ปัจจัยเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

ตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

2) แบบสอบถามนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ และ ตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียน ปวช.ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

3) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาชีวศึกษาและการประกอบการทางสังคม ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ในระหว่าง 0.80 – 1.00 ถือได้ว่ามีข้อคำถามมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาแก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามกับผู้บริหาร ครู และนักเรียน ปวช. กับสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยการใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) ซึ่งผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ปวช. ประเภทวิชาอุตสาหกรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษามีค่าเท่ากับ .912 .945 และ .967 ตามลำดับ

3) ผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการศึกษาเอกสารมาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย

1) การศึกษาสภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

การสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นอยู่จริงเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม พบว่าครูเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นอยู่จริงในระดับมาก ดังนี้ (1) มีการส่งนักเรียนไปฝึกงานในองค์กรที่เป็นผู้ประกอบการทางสังคม (2) มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำโครงการเพื่อให้ได้นวัตกรรมที่แก้ปัญหา/ตอบสนองความต้องการของสังคม และ (3) มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนนำทักษะวิชาชีพออกไปหาประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อแก้ปัญหา/ตอบสนองความต้องการของสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.83 3.71 และ 3.63 ตามลำดับ ส่วนนักเรียนเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นอยู่จริงในระดับมาก ดังนี้ (1) มีการส่งนักเรียนไปฝึกงานในองค์กรที่เป็นผู้ประกอบการทางสังคม (2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากผู้ประกอบการทางสังคม และ (3) มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนนำทักษะวิชาชีพออกไปหาประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อแก้ปัญหา/ตอบสนองความต้องการของสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.85 3.76 และ 3.73 ตามลำดับ

การทดสอบ Independent Sample t-test ของสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของครูผู้สอนและนักเรียนพบว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ .05 ($p > .05$) จำนวน 10 รายการ ได้แก่ (1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดทักษะทางธุรกิจ (2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (3) มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำโครงการเพื่อให้ได้นวัตกรรมที่แก้ปัญหา/ตอบสนองความต้องการของสังคม (4) มีการ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากภายในห้องเรียน (5) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และการทำงานเป็นทีม (6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของทักษะในการสื่อสาร (7) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกันกับบุคคลอื่น (8) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม (9) มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนนำทักษะวิชาชีพออกไปหาประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อแก้ปัญหา/ตอบสนองความต้องการของสังคม และ (10) มีการส่งนักเรียนไปฝึกงานในองค์กรที่เป็นผู้ประกอบการทางสังคม

การสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรจะเป็นเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม พบว่า ครูเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรจะเป็นในระดับมากที่สุด ดังนี้ (1) มีการส่งนักเรียนไปฝึกงานในองค์กรที่เป็นผู้ประกอบการทางสังคม (2) มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนนำทักษะวิชาชีพออกไปหาประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อแก้ปัญหา/ตอบสนองความต้องการของสังคม และ (3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 4.47 4.43 และ 4.41 ตามลำดับ ส่วนนักเรียนเห็นว่าสภาพการจัดการเรียนรู้ที่ควรจะเป็นในระดับมากที่สุด ดังนี้ (1) มีการส่งนักเรียนไปฝึกงานในองค์กรที่เป็นผู้ประกอบการทางสังคม (2) มีรายวิชาเลือกเสรีที่พัฒนาความเป็นผู้ประกอบการให้กับนักเรียน และ (3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของทักษะในการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ย 4.27 4.21 4.21 ตามลำดับ

ในการทดสอบ Independent Sample t-test ของสภาพที่ควรจะเป็นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญ .05 ($p > .05$) จำนวน 2 รายการ ประกอบด้วย (1) มีการสำรวจความต้องการของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียน และ (2) มีรายวิชาเลือกเสรีที่พัฒนาความเป็นผู้ประกอบการให้กับนักเรียน

2) ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

ปัจจัยเงื่อนไขในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หลังจากนั้นนำมาจัดกลุ่มปัจจัยเงื่อนไขด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploration Factor Analysis) ด้วยการหมุนแกนแบบตั้งฉากประเภท Varimax จากเงื่อนไขของการวิเคราะห์องค์ประกอบนั้นต้องมีการทดสอบความเหมาะสมของปัจจัยด้วยค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) และทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยด้วยค่า Bartlett's test ก่อน พบว่า ปัจจัยทั้ง 20 ปัจจัยมีค่า KMO มากกว่า .5 และความสัมพันธ์มีค่า Significance เท่ากับ .000 น้อยกว่า .05 หมายความว่าปัจจัยแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กัน และเหมาะสมต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ต่อไป ในการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยการหมุนแกนแบบตั้งฉากประเภท Varimax ของปัจจัย 16 ปัจจัย ยังพบอีกว่าสามารถจัดกลุ่มปัจจัยเงื่อนไขออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 5.283 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ

(Factor Loading) อยู่ในช่วงระหว่าง .717 - .494 ด้านที่ 2 ด้านการสร้างเครือข่ายในการบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมมีค่า Eigenvalues เท่ากับ 1.520 และค่า Factor Loading อยู่ในช่วงระหว่าง .729 - .468 และด้านที่ 3 ด้านนโยบาย และการส่งเสริมของสถานศึกษามีค่า Eigenvalues เท่ากับ 1.111 และค่า Factor Loading อยู่ในช่วงระหว่าง .708 - .663 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจัดกลุ่มปัจจัยในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียน ปวช. ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

รายการ	Independent Sample t-test				ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
	\bar{x}	S.D.	t	p	
(n = 668 คน)					
ด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา					
1. ครูผู้สอนมีวิธีการสอน และเทคนิคการสอน เน้นที่ทำให้เกิดคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม	3.85	.79	.022	.988	.717
2. หลักสูตรสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่น สามารถจัดรายวิชาที่เน้นการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมให้กับนักเรียน	3.91	.80	1.767	.077	.684
3. บรรยากาศการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคม	3.83	.77	.239	.812	.621
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียน	4.01	.82	1.525	.128	.598
5. หลักสูตรประเภทวิชาอุตสาหกรรมมีจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	4.03	.81	.980	.328	.588
6. สถานศึกษามีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบการทางสังคม	3.87	.75	1.667	.096	.580
7. เครือข่ายความร่วมมือจากสถานประกอบการที่เป็นการประกอบการทางสังคมเพื่อให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง	4.08	.80	1.886	.060	.507
8. ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาด้วยกันเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียน	3.98	.81	1.906	.057	.494
Eigenvalues					5.283
Variance (percent)					33.020

ด้านการสร้างเครือข่ายในการบ่มเพาะ**ความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม**

1. ความร่วมมือจากชุมชนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	3.90	.81	1.602	.110	.729
2. ศูนย์บ่มเพาะธุรกิจของสถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคม	3.91	.80	1.579	.115	.727
3. การนำผลการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนมาเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการประกันคุณภาพการศึกษา	3.90	.79	.526	.559	.696
4. สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม	3.88	.81	.153	.879	.680
5. บทบาทของสถานศึกษาในการแก้ปัญหาสังคม/ชุมชน	3.93	.81	.553	.581	.468
Eigenvalues					1.520
Variance (percent)					9.502

ด้านนโยบาย และการส่งเสริมของสถานศึกษา

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ประกอบการทางสังคม	4.56	.50	1.217	.224	.708
2. การพัฒนาศักยภาพของครูในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม	4.48	.48	1.024	.081	.689
3. หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายส่งเสริม/สนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนเป็นผู้ประกอบการทางสังคม	4.52	.49	.767	.443	.663
Eigenvalues					1.111
Variance (percent)					6.942

KMO and Bartlett's Test

Kaiser- Meyer – Olkin Measure of Sampling Adequacy	.897
Bartlett's Test of Sphericity : Approximation Chi – Square	2952.037
df	120
Sig.	.000

3) การศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากการสัมภาษณ์ พบว่า ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สำคัญในการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมนั้น ประกอบด้วย 1) การคิดแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของสังคม 2) ภาวะผู้นำ เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ชุมชนหรือสังคมดีขึ้น รู้จักบทบาทหน้าที่ในการทำงานเป็นทีม 3) พื้นฐานการบริหารธุรกิจ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ในการประกอบธุรกิจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างผลกำไรเพื่อตอบแทนสังคมอย่างต่อเนื่อง 4) จิตสาธารณะ เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักถึงปัญหาของสังคม และเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือสังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบ

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมนั้นสามารถแบ่งได้ 3 แนวทาง ดังนี้

3.1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการในหลักสูตร โดยเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมผ่านการเชื่อมโยงกับรายวิชาในหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และภาวะผู้นำ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งรายวิชาในหมวดทักษะชีวิตและทักษะวิชาชีพ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project – Based Learning) และการเรียนรู้โดยบริการชุมชน (Service Learning) นอกจากนี้การฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพของนักเรียนในกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ยังสามารถทำให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพของตนเองพร้อมๆ กับการพัฒนาเจตคติที่ดีเกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม

3.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรระยะสั้นของสถานศึกษาทางด้านการอาชีวศึกษาผ่านศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม การสร้างการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบการทางสังคม ความรู้และทักษะพื้นฐานการบริหารธุรกิจ ความเป็นผู้ประกอบการ การวางแผนธุรกิจ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจและชุมชน การประกอบธุรกิจอย่างมั่นคงและยั่งยืนโดยการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อแก้ปัญหาสังคมหรือตอบสนองความต้องการของสังคม อย่างมีความรับผิดชอบและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

3.3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนอกหลักสูตร สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าร่วมนอกเหนือจากขอบเขตของหลักสูตรโดยมุ่งเน้นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาชุมชนและการบริการชุมชน สร้างแนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสามารถช่วยเหลือชุมชนหรือสังคมได้ ทั้งนี้หากสามารถนำนวัตกรรมของนักเรียนมาใช้ในกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อชุมชนได้จะเป็นการสร้างคุณค่าของชิ้นงานและคุณค่าในตนเองของนักเรียน และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม

อภิปรายผล

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมในปัจจุบันนั้นมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติ เกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ทั้งส่งนักเรียนไปฝึกงานในองค์กรที่เป็นผู้ประกอบการทางสังคม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำโครงการเพื่อสร้างนวัตกรรม รวมทั้งนำทักษะวิชาชีพออกไปหาประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้เป็นการพัฒนานักเรียนตามแนวทางการพัฒนาประเทศ และพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม และถึงแม้ว่าประเทศไทยยังไม่มียุทธศาสตร์โดยตรงในการพัฒนาผู้เรียนทางด้านอาชีวศึกษาให้มีความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมแต่แนวโน้มการให้ความสำคัญเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการทางสังคมในระดับสากลมีมากขึ้นเนื่องจากตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในขณะที่การสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรจะเป็นเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม พบว่าสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรจะเป็นในระดับมากที่สุด คือ การมีรายวิชาเลือกเสรีที่พัฒนาความเป็นผู้ประกอบการให้กับนักเรียน โดยในประเด็นนี้ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งความเป็นผู้ประกอบการนี้มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม สอดคล้องกับเรวดี นามทองดี (2558) ที่เห็นว่าการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนนั้นนอกจากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหลักของอาชีวศึกษา ยังต้องมีการพัฒนาทักษะการคิดแบบผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นทักษะหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้วย

ปัจจัยเงื่อนไขในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา ด้านการสร้างเครือข่ายในการบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม และ ด้านนโยบายและการส่งเสริมของสถานศึกษา ปัจจัยทั้ง 3 ด้านนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมประสบความสำเร็จด้วยการส่งเสริมกันในแต่ละด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ Sherman (2011) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของนโยบายและการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ นอกจากนั้นเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะเครือข่ายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยลดงบประมาณในการบริหารจัดการ แต่อย่างไรก็ตามสถานศึกษาต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของผู้เรียน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมนั้น เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สำคัญในการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมนั้น ประกอบด้วย 1) การคิดแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ 2) ภาวะผู้นำ 3) พื้นฐานการบริหารธุรกิจ และ 4) จิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบการทางสังคมของ Abu-Saifan (2012) ที่ประกอบด้วย มีภาวะผู้นำ สร้างการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์และความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ตื่นตัวและสร้างคุณค่าทางสังคม สร้างกำไรเพื่อพึ่งพาตนเองได้

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ สามารถจัดได้ใน 3 แนวทาง คือ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการในหลักสูตร โดยเป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมกับรายวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับกับที่ Sherman (2011) ที่เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกเนื้อหาและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมนั้นสามารถทำได้ในหลายรายวิชา และเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ง่ายในการบูรณาการทั้งด้านเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรและใช้ระยะเวลาสั้นกว่าการจัดทำหลักสูตรใหม่ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรระยะสั้นของสถานศึกษาทางด้านการอาชีวศึกษาผ่านศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรระยะสั้นนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับการยอมรับและมีการจัดหลักสูตรระยะสั้นหลายหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมในทุกมิติ ทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ลักษณะออนไลน์แต่ทั้งนี้การจัดหลักสูตรระยะสั้นยังคงเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากผู้ประกอบการทางสังคม (Willey and Berry, 2015) 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนอกหลักสูตร สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าร่วมนอกเหนือจากขอบเขตของหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมในประเทศอังกฤษที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำโครงการธุรกิจขนาดเล็กโดยใช้หลักการความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมเพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์จริงและเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจเพื่อแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคม โดยได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ (British Council, 2017)

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- จตุพร จุ้ยงาม และพรชัย เทพปัญญา. (2557). “กิจการเพื่อสังคม แนวโน้มระบอบทุนนิยมสมัยใหม่ กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ”. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* 7, 3 (กันยายน – ธันวาคม): 1229 - 1242.
- เรวดี นามทองดี. (2558). “การอาชีวศึกษากับการพัฒนาศักยภาพแรงงานไทยในการเป็นประชาคมอาเซียน”. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* 8, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม): 669 - 681.
- พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551. (2551, 5 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 43 ก. หน้า 1 – 24.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ.2556*. สืบค้นจาก <http://bsq2.vec.go.th/course/2556/course56new.html>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)*. สืบค้นจาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ.2560 – 2579*. สืบค้นจาก http://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_Draftplan-Aug2017.pdf.

ภาษาต่างประเทศ

- Abu-Saifan, S. (2012). "Social Entrepreneurship: Definition and Boundaries". *Technology Innovation Management Review*, February 2012, 22 – 27.
- British Council. (2017). *Social Entrepreneurship in Education*. Retrieved from <http://www.britishcouncil.org/society/social-enterprise>
- Dees, J.G. (2001). *The Meaning of "Social Entrepreneurship"*. Retrieved from http://www.fuqua.duke.edu/centers/case/documents/dees_SE.pdf
- Sherman, S. (2011). "Teaching the Key Skills of Successful Social Entrepreneurs". *Stanford Social Innovation Review*. Retrieved from https://ssir.org/articles/entry/teaching_the_key_skills_of_successful_social_entrepreneurs.
- UNESCO. (2001). *Technical and Vocational Education and Training for the Twenty – first Century*. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001260/126050e.pdf>
- _____. (2012). *Vocational Education*. Retrieved from <http://glossary.uis.unesco.org/glossary/en/home>
- _____. (2016). *Strategy for Technical and Vocational Education and Training (TVET)*. Paris: UNESCO
- Wiley, K. K., and Berry, F. S. (2015). "Teaching social entrepreneurship in public affairs programs: A review of social entrepreneurship courses in the top 30 U.S. public administration and affairs programs". *Journal of Public Affairs Education*, 21(3), 381–400.